

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Veranderend Grondgebruik

- rode draad middagsessies -

28 mei 2025

Heidi van Woudenberg

Ministerie LNVN (RTLG/UAPB)

- Veranderend Grondgebruik:
aanleiding, perspectieven en doelen
- Sturing op Grondgebruik
 - Omgevingswet
 - Rol overheden en belang samenspel
 - Hoe kun je sturen?
- Middagprogramma

- 2000-2024:
 - Daling areaal landbouwgrond (-/- 8%)
 - Meer akkerbouw/tuinbouw/sierteelt en minder blijvend grasland
- Vanaf 2024 signalen dat deze verschuiving versnelt
 - Relatie met beëindigingsregelingen, afbouw derogatie,?
- Landgebruik heeft grote impact op de kwaliteit van bodem, water, lucht en biodiversiteit (en daarmee op natuur, milieu en gezondheid)
- Hoe om te gaan met veranderend grondgebruik in relatie tot de maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied?

*Grote opgaven
in schaarse
ruimte*

Landschap

Klimaatneutraal

Biodiversiteitsherstel

Voedselzekerheid

VerdienmodelBoeren

VitaalPlatteland

GezondeLeefomgeving

Waterkwaliteit

Landbouwtransitie

Circulair

Perspectieven landelijk gebied

Doelen en tijdlijnen

Er gebeurt veel en er is al veel bereikt

KRW-doelen:
waterkwaliteit – en
kwantiteit op orde

2027

2030

Doelen Klimaatwet,
Schone Lucht
Akkoord,
Natuurherstelwet,
EU GreenDeal

2035

Doelen Stikstofwet
(natuur)

2050

Schoon, gezond,
klimaatneutraal,
natuurinclusief,
klimaatadaptief,
circulair

*Tegelijkertijd: Er is nog
veel te doen om
doelen te halen*

Doelen en beleid

Doelen voor natuur, water, klimaat en gezondheid vragen sturing op kwaliteit van bodem, water, lucht en biodiversiteit		
Generieke maatregelen	Gebiedsgerichte maatregelen	Individuele maatregelen
Voorbeelden: • Mestbeleid (7^e en 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn) • Blijvend graslandnorm • GLB Ecoregeling • Wetgeving Gewasbescherming • ANB en ANlb	Voorbeelden: • Juridisch Instrumentarium Omgevingswet voor sturing op grondgebruik (gemeenten, provincies, waterschappen, Rijk) • Koploper- en versnellingsmaatregelen • Programma landbouw: Stimuleren groen/blauwe dooradering en landschapselementen • RLN/zonering	Voorbeelden: • Stal-, voer en management-maatregelen • Innoveren • Extensiveren • Verduurzamen, bijv. natuurinclusieve landbouw • Multifunctionele landbouw • Doelsturing

Samenspel overheden

-
- Veranderend Grondgebruik:
aanleiding, perspectieven en doelen
 - Sturing op Grondgebruik
 - Omgevingswet
 - Rol overheden en belang samenspel
 - Hoe kun je sturen?
 - Middagprogramma

-
- Omgevingswet
 - Decentraal tenzij
 - ETFAL
 - Beschermen en Benutten
 - Keuzes maken: wat past waar wel en wat niet?
 - Functies combineren
 - Wettelijke taken overheden, schaalniveaus
 - Belang samenspel

Individueel & Gebiedsaanpak

Stimulerende
instrumenten

Juridische instrumenten

Grondinstrumenten

Omgevingsvisie, omgevingsplan, programma landelijk gebied, beleidsregels

<i>Soort instrument</i>	<i>Voorbeelden</i>
Stimulerende instrumenten	Kennis en expertise, netwerk, subsidies, ..
Juridische instrumenten	Algemene regels, maatwerkregels, maatwerkvoorschriften, instructieregels, instructies,
Grondinstrumenten	Duurzame pacht, verkoop grond met voorwaarden, grondbank, kavelruil, ...

<i>Soort instrument</i>	<i>Deelsessie</i>
Stimulerende instrumenten	Sessie 7 'Natuurinclusieve Landbouw in overgangszones' (SBB)
Juridische instrumenten	Sessie 2 'Juridische instrumenten' (FLO Legal)
	Sessie 6 'Hoe kun je sturen op het gebruik van bestrijdingsmiddelen?' (Natuur & Milieu)
Nadeelcompensatie	Sessie 3 'Voorkomen is beter dan compenseren' (Rho adviseurs)
Grondinstrumenten	Sessie 5 'Duurzame pacht' (provincie NH, SBB, LVVN)
	Sessie 4 'Praktijkcasus Kavelruil Berkelland' (gemeente, kavelruilcommissie)
Gebiedsaanpak	Sessie 1 'Praktijkcasus Groote Peel' (gemeente, waterschap)

- Informatiedocument Veranderend Grondgebruik (Ministerie LNV/UAPB): <https://werkplaats.voorlandbouwenatuur.nl/aan-de-slag/ondersteuning-voor-gemeenten>
- Factsheet juridische instrumenten (FLO Legal): [**Factsheet aanpassen grondgebruik voor KRW - FLO Legal**](#)
- Afwegingskader juridische instrumenten KRW (Arcadis): [**Afwegingskader Arcadis**](#)
- Handreiking Regulering Bestrijdingsmiddelen (Natuur & Milieu): <https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Gemeentelijk-handleiding-Regulering-Bestrijdingsmiddelen.pdf>
- Instrumentenkoffer Landelijk Gebied (LNV): [**Instrumentenkoffer landelijk gebied - NPLG**](#)
- Afwegingskader gebiedsprocessen (WUR): [**Van gebiedspuzzel tot instrumentenmix - WUR**](#)
- Handreiking Overgangsgebieden in transitie (Vro, MOOI NI): <https://www.ruimtelijkeordening.nl/documenten/publicaties/2024/05/08/handreiking-overgangsgebieden-in-transitie>
- Landinzicht, voor een gezonde landbouw, natuur en voedselvoorziening (Urgenda): <https://www.urgenda.nl/visie/landinzicht/>